

مدیریت ورزشی _ زمستان ۱۴۰۰
دوره ۱۳، شماره ۴، ص: ۱۲۷۶-۱۲۶۳
نوع مقاله: علمی - پژوهشی
تاریخ دریافت: ۹۸ / ۰۷ / ۰۱
تاریخ پذیرش: ۹۹ / ۰۷ / ۳۰

هنجاریابی پرسشنامه نزاکت ورزشی در میان دانشجویان (مطالعه موردی: دانشجویان دانشگاه گلستان)

سینا پیغمبری^۱ - جلال کریمی^{۲*} - غلامرضا خوش فر^۳

۱. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد گروه روان‌شناسی، واحد ساری، دانشگاه آزاد اسلامی، ساری، ایران. ۲. استادیار گروه تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه گلستان، گرگان، ایران. ۳. دانشیار گروه جامعه‌شناسی و ارتباطات، دانشکده علوم انسانی و اجتماعی، دانشگاه گلستان، گرگان، ایران

چکیده

هدف اصلی طراحی پرسشنامه نزاکت ورزشی، تبدیل پاسخها به داده‌هاست که بخش مهمی از فرایند پژوهش‌های علمی و هنجاریابی آن برای دانشجویان است. نزاکت به معنای پذیرش احساسات دیگران به‌منظور برخورد مناسب و با در نظر گرفتن جوانب آن در روابط اجتماعی است. با افزایش نزاکت ورزشی در بین ورزشکاران، می‌توان از انحطاط فرهنگی و اخلاقی در بین گروه‌های مختلف ورزشی جامعه، پیشگیری کرد. جامعه آماری، دانشجویان دانشگاه گلستان (۳۹۵۱ نفر) بودند که ۳۸۴ نفر نمونه تعیین (جدول کرجسی و مورگان) و برای انتخاب نمونه‌ها نیز از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب استفاده شد. پایایی پرسشنامه، با به‌کارگیری آزمون ضریب آلفای کرونباخ (۰/۸۴) و نیز روش دونیمه‌سازی (۰/۷۸) تأیید شد. روایی محتوایی نیز براساس ضریب توافق، ۰/۹۹ است. در این پژوهش با استفاده از تکنیک تحلیل عاملی اکتشافی، سه عامل احترام، الگوی اخلاقی و ایثار، به‌عنوان ابعاد اصلی مفهوم نزاکت ورزشی شناسایی شدند. پرسشنامه نزاکت ورزشی مقیاسی قابل اطمینان و معتبر است که می‌تواند برای ارزیابی میزان نزاکت ورزشی در میان دانشجویان به‌کار رود و نتایج معتبری را نشان دهد. پیشنهاد می‌شود که در پژوهش‌های آینده از این ابزار در نمونه‌ها و حوزه‌های دیگر استفاده شود.

واژه‌های کلیدی

الگوی اخلاقی، احترام، ایثار، دانشجویان نزاکت ورزشی.

مقدمه

در هر جامعه‌ای رفتارهای انسانی مبتنی بر هنجارها و ارزش‌هاست. در حقیقت هنجارها و ارزش‌ها در تنظیم روابط اجتماعی تأثیر بسزایی دارند و عدم رعایت آنها توسط افراد، حالتی مخرب دارد، چراکه نظم اجتماعی را به مخاطره می‌اندازند. اهمیت بررسی اخلاق در این است که در صورت درونی نشدن ارزش‌های اخلاقی در یک جامعه و سازمان‌های آن، نه قانون و نه مساعی و تدابیر دولت و دیگر لوازم و سازوکارها، کارکرد و کارایی نخواهد داشت. اخلاق، ضرورت و لازمه جامعه سالم است و به‌علت کمک کارکردها و پیامدهای مثبت فردی، سازمانی و اجتماعی آن است که همواره توجه پژوهشگران، مربیان و مدیران سازمان‌ها و جوامع را برانگیخته است تا برای حفظ و ارتقای سطح آن بکوشند (۱).

در دوران معاصر، ورزشگاه قدیمی ایرانیان زورخانه نامیده می‌شود و دارای ترکیب‌های گوناگون زورخانه‌باز، زورخانه‌کار، زورخانه‌چی، زورخانه‌دار، زورخانه‌رو و جزء اینهاست. سازمان ریشه‌دار، فرهنگی و تربیتی شناخته شده‌ای است که در آن نوجوانان و جوانان به ورزیده ساختن بدن خود در هماهنگی کامل با پرورش معنوی و روحانی می‌پردازند و همانند دیگر نهادهای منسجم نظام آموزش پیش از اسلام و عصر اسلامی، در آن تعلیم و تزکیه یا آموزش و پرورش کارایی مشترک دارند. در مکتب‌خانه‌ها و مدرسه‌ها، هدف پرورش نسلی بوده است که فرهنگ و عناصر فرهنگی گذشته جامعه خود را، چه نظری و آرمانی و چه عملی و کرداری، بشناسند و بپذیرند و پس از ایجاد تحول پهنه در ساختار آن، آن را به نسل آینده انتقال دهند. هنجارها و اهداف ورزشخانه‌ها نیز کم و بیش همانند نهادهای رسمی آموزشی است و ورزشکار بر پایه ارزش‌های حقانیت‌یافته آنها از سوی جامعه، سلامتی و برومندی جسمی پیدا می‌کند.

امروزه تأکید و لزوم توجه به ارزش‌های اخلاقی و به‌ویژه حمایت از رفتارهای اخلاقی در سراسر دنیا رو به افزایش است. این موضوع به لحاظ پژوهشی در تعداد تحقیقاتی که در سال‌های اخیر در حوزه ارتباط رفتارهای اخلاقی با سایر متغیرها در نشریات علمی - پژوهشی چاپ شده، به‌خوبی واضح است؛ از این رو این توجه نشانه زنده شدن دوباره نیاز به معیارهای اخلاقی به‌منظور راهنمایی رفتارهای انسانی است (۲).

به نظر لانگ‌لویس^۱ (۲۰۰۷) اخلاق می‌تواند تأثیرات مهمی در حمایت از هویت‌بخشی افراد و همچنین بقای فرهنگی آنها داشته باشد (۳). در دنیای کنونی، کشورهای توسعه‌یافته اخلاق را به‌منزله از متغیرهای تأثیرگذار بر توسعه و پیشرفت کشورها مطرح می‌کنند که بررسی آن قسمتی از پژوهش‌های علمی را

---

1. Langlois

شکل می‌دهد (۴). از طرفی شکل‌گیری رفتارهای غیراخلاقی در سازمان‌های مختلف از جمله مهم‌ترین معضلات دنیای کنونی است و افراد مختلف همواره بر توسعه و پیشرفت سطح اخلاق تأکید می‌ورزند. ایجاد رفتارهای غیراخلاقی در بین نهادهای عمومی جامعه، با توجه به گستردگی و اهمیت آنها، ممکن است با بحران‌های مهمی روبه‌رو شود، زیرا اعتماد عمومی نهادها را دچار خدشه می‌کند (۵). پیشرفت همه‌جانبه تربیت بدنی و علوم ورزشی در دهه‌های اخیر، میدان عمل دست‌اندرکاران ورزش را وسعت بخشیده و مسائل عمیق اخلاقی را مطرح ساخته است، از این‌رو وظیفه اخلاق ورزشی با وسعت یافتن عرصه نگرش انسان سنگین‌تر شده و انتظارات بیشتری در فکر مدیران، مربیان، ورزشکاران و دانشجویان تربیت بدنی پدید آمده است (۶).

بسیاری از متفکران اخلاق معاصر، معتقدند ورزش در رشد فردی و اجتماعی تأثیر دارد و ورزش هر جامعه‌ای، چون آینه‌ای انعکاس‌دهنده فرهنگ آن جامعه است؛ با این تفاوت که ورزش ضمن تأثیرگذاری، می‌تواند از ارزش‌های جامعه نیز تأثیر بپذیرد. بنابراین، ورزش مقوله‌ای است که در جامعه می‌تواند مسائل فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی و ... را تحت‌الشعاع قرار دهد. در این میان، آنچه بیش از همه مورد بی‌مهری واقع شده، نمایش ارزش‌های اخلاقی است (۷). برخی بر این باورند که ورزش افراد را در موقعیت‌هایی قرار می‌دهد که به بروز رفتارهای غیراخلاقی همانند تقلب، خشونت و استفاده از داروهای غیرمجاز یا به عبارتی فساد منجر می‌شود (۸). اما غالب افراد بر این باورند که ورزش موجب بهینه شدن شخصیت و اخلاق افراد می‌شود (۹). در سال‌های اخیر تعداد زیادی از محققان بر لزوم تحقیقات وسیع‌تر در زمینه منش ورزشی تأکید کرده‌اند (۱۰). اشنایدر^۱ (۱۹۹۱)، معتقد است که بسیاری از موارد اخلاقی مواقعی پیش می‌آید که ورزشکار می‌خواهد شکلی از خوب بودن را که در ورزش استفاده می‌شود، به نمایش بگذارد، ولی اگر از وی خواسته شود فقط عملکرد فنی مناسبی از خود به نمایش بگذارد، «به‌جای اینکه از او بخواهند انسان خوب و کاملی باشد»، مشکلات اخلاقی شروع می‌شود (۱۱). تیم استیونز^۲ (۱۹۹۷) معتقد است قهرمانان ورزشی دارای رفتارهای نادرست هستند و از نظر رفتاری ضعیف عمل می‌کنند (۱۲).

نحوه گفت‌وگو در روابط اجتماعی شامل مجموعه‌ای پیچیده از تعامل‌هایی است که دیدگاه مردم نسبت به قدرت، هویت و شخصیت یکدیگر را شکل می‌دهد (۱۳-۱۵). در واقع، آنچه ما می‌گوییم و همچنین نحوه بیان ما، بر شیوه برخورد دیگران با ما اثرگذار است (۱۶). نزاکت، مفهومی است که معنای

1. Schneider

2. Stevens

آن به مفاهیم دیگر اجتماعی نزدیک است. برای مثال، نزاکت به مفهوم ادب اجتماعی بسیار نزدیک است. «ادب اجتماعی؛ آن قاعده عملی است که در جامعه پذیرفته و رعایت می‌شود و اشخاص جامعه زیر پا گذاشتن آن را تحمل نمی‌کنند و آماده کیفر دادنِ خطاکارند». برای مثال، سیگار کشیدن دانشجو در کلاس درس یک بی ادبی اجتماعی است و با متخلف برخورد جدی می‌شود. سامنر^۱ جامعه‌شناس آمریکایی برای پدیده‌های اجتماعی که ادب اجتماعی نامیده‌ایم، اصطلاح میثاق اجتماعی را به کار برده است (۱۷). هدف اصلی این مقاله طراحی پرسشنامه نزاکت ورزشی و هنجاریابی آن برای دانشجویان است. تبدیل پاسخ‌ها به داده‌ها بخش مهمی از فرایند پژوهش علمی است. پژوهشگر برای تبدیل پاسخ‌ها به داده‌ها یک وسیله اندازه‌گیری مختص آن پژوهش را به کار می‌برد. هدف از اندازه‌گیری گردآوری اطلاعات درباره یک چیز یا چیزها، فرد یا افراد معینی است. حاصل کار آن در واقع تعیین اندازه یا مقداری از یک خصیصه معین برحسب واحد اندازه‌گیری است که نتایج آن به صورت عدد بیان می‌شود. انواع متغیرها مستلزم کاربرد شیوه‌ها و فنون مختلف آماری است. اما در هر حالت هیچ‌یک از فنون آماری معنا نخواهد داشت، مگر آنکه اندازه حقیقی متغیر مورد مطالعه را به دست آوریم. شرط به دست آوردن داده‌های خوب، شیوه‌های خوب اندازه‌گیری دارای اعتبار و روایی کافی است (۱۸). ابزار سنجش دو گونه است؛ یا استاندارد و میزان شده یا محقق ساخته است. این ابزار باید دارای اعتبار و قابلیت اعتماد باشد تا محقق بتواند داده‌های متناسب با تحقیق را گردآوری کند. از طریق این داده‌ها و تجزیه و تحلیل آنها فرضیه موردنظر را بیازماید و به پرسش تحقیق پاسخ دهد. ابزارهای استاندارد و میزان شده معمولاً از قابلیت اعتماد و اعتبار مناسب برخوردارند. محققان با اطمینان بیشتر آنها را به کار می‌گیرند، ولی ابزار محقق ساخته فاقد چنین اطمینانی است و محقق باید به اعتبار و قابلیت اعتماد آنها اطمینان داشته باشد. «اگر شخص، قابلیت اعتماد داده‌های خود را نداند، نمی‌تواند نسبت به آنچه به دست آورده و نتایج مطمئن باشد. داده‌های علوم اجتماعی که از رفتار و محصول کار انسان به دست می‌آیند، با خطای اندازه‌گیری همراهند. اعتبار و روایی آنها را می‌توان مورد سؤال قرار داد. اهمیت اعتبار از لزوم قابلیت اعتماد اندازه‌گیری ناشی می‌شود. هر اندازه خطای اندازه‌گیری آنها زیاد باشد، داده‌هایی که به دست می‌دهند، به همان اندازه غیرقابل اعتمادند» (۱۹). در نهایت با توجه به مطالب بیان شده و ضرورت توجه به مفهوم نزاکت ورزشی در بین

دانشجویان، پژوهشگران در پی پاسخگویی این پرسش هستند که آیا پرسشنامه نزاکت ورزشی از روایی و پایایی مطلوبی برخوردار است؟

روش‌شناسی تحقیق

این تحقیق به صورت مقطعی در سال ۱۳۹۷ با استفاده از روش توصیفی از نوع پیمایشی انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش دانشجویان دانشگاه گلستان به تعداد ۳۹۵۱ نفر بودند. برای تعیین حجم نمونه، براساس جدول کرجسی و مورگان ۳۸۴ نفر به عنوان نمونه تعیین شدند. برای انتخاب نمونه‌ها از روش نمونه‌گیری تصادفی طبقه‌ای متناسب استفاده شد. پایایی پرسشنامه نزاکت ورزشی براساس آزمون آلفای کرونباخ، ۰/۸۴ و روش دونیمه‌سازی ۰/۷۸ تعیین شد. برای تحلیل داده‌ها با هدف ساخت پرسشنامه از تکنیک تحلیل عاملی استفاده شد.

پس از تهیه بانک گویه‌ها، طی مصاحبه‌هایی با ۱۵ نفر از نخبگان و فرهیختگان علمی رشته‌های تربیت بدنی، جامعه‌شناسی و روان‌شناسی ابتدا سؤال‌هایی مرتبط با موضوع تحقیق و پرسشنامه، از طریق سؤال‌های مصاحبه‌ها، استخراج و پاسخ‌های مربوطه یادداشت شد. متعاقب آن از درون پاسخ‌ها سؤال‌های مرتبط با نزاکت ورزشی مجدداً مطرح شد تا اینکه مصاحبه با نخبگان به درجه اشباع رسید و پس از پایان مصاحبه‌ها، پرسشنامه‌ای تهیه و برای تمام خبرگان ارسال شد. پس از بررسی نهایی و پیدا کردن نقاط مشترک نظرهای نخبگان مربوطه در خصوص گویه‌های پرسشنامه، در نهایت ۱۵ گویه از بین آنها انتخاب شد که در جدول ۲ نشان داده شده است. برای پردازش و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار ویژه تحلیل داده‌ها در علوم اجتماعی^۱ استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

یافته‌های توصیفی

یافته‌های پژوهش حاصل جمع‌آوری داده‌ها با استفاده از روش میدانی است که در دو قسمت توصیفی و تحلیلی ارائه می‌شود. در بخش توصیفی صرفاً به توزیع نمونه‌های تحقیق برحسب جنسیت، وضع تأهل، رشته تحصیلی و طبقه اجتماعی پرداخته می‌شود.

جدول ۱. توزیع فراوانی پاسخگویان نمونه برحسب جنسیت، وضع تأهل، رشته تحصیلی و طبقه اجتماعی

متغیر	گزینه‌ها	تعداد	درصد	مد	میانگین
جنسیت	مرد	۱۶۲	۵۷/۸	-	-
	زن	۲۲۲	۴۲/۲	-	-
وضعیت تأهل	مجرد	۳۲۸	۸۵/۴	-	-
	متأهل	۵۳	۱۳/۸	-	-
	بدون همسر	۳	۰/۸	-	-
رشته تحصیلی	علوم انسانی	۱۲۵	۳۲/۵	-	-
	فنی و مهندسی	۱۴۵	۳۷/۷	-	-
	علوم پایه	۱۱۴	۲۹/۷	-	-
طبقه اجتماعی	خیلی پایین	۵	۱/۳	-	-
	پایین	۱۰	۲/۶	-	-
	متوسط رو به پایین	۵۰	۱۳	۴	۴/۰۶۷
	متوسط رو به بالا	۲۱۰	۵۴/۷	-	-
	بالا	۱۰۱	۲۶/۳	-	-
	خیلی بالا	۷	۱/۸	-	-

یافته‌های تحلیلی

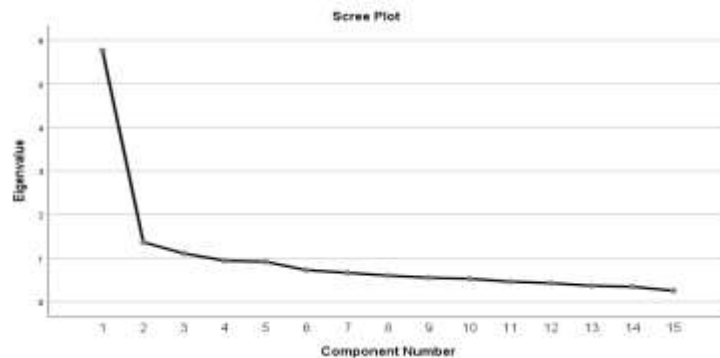
پس از اجرای تحلیل عاملی نتایج حاصله به شرح ذیل مطالعه می‌شوند. آزمون بارتلت با مجذور خی $\chi^2(2098/9)$ ، درجه آزادی ۱۰۵، سطح معناداری ۰/۰۰۰ و مقدار $KMO = 0/901$ به دست آمد. سؤالات پرسشنامه باید در حد معینی با یکدیگر همبستگی داشته باشند و همبستگی بیش از حد موجب ایجاد هم‌خطی چندگانه می‌شود که این امر مانع از استخراج عامل‌های مستقل می‌گردد. از سوی دیگر اگر همبستگی بین سؤالات پرسشنامه‌ها از حد معینی کمتر شود، مشکل ماتریس اتحاد پیدا خواهیم کرد. ماتریس اتحاد، ماتریسی است که قطر اصلی آن یک و سایر خانه‌های ماتریس صفر می‌شود. به‌منظور بررسی این مهم از آزمون کرویت بارتلت استفاده می‌شود. معناداری آزمون کرویت بارتلت نشان‌دهنده این است که در ماتریس داده‌ها به اندازه کافی همبستگی وجود دارد که بتوان تحلیل عوامل را ادامه داد.

شاخص کفایت نمونه یا به اختصار KMO^1 ویژه تحلیل عاملی اکتشافی است و نشان می‌دهد آیا داده‌ها برای انجام محاسبات تحلیل عاملی اکتشافی کافی است یا خیر.

جدول ۲. مضمون ۱۵ گویه پرسشنامه

ردیف	گویه‌ها
۱	به دیدگاه‌های دیگران در محیط‌های ورزشی اهمیت می‌دهم.
۲	به لحاظ رفتار ورزشی تلاش می‌کنم الگوی اخلاقی باشم.
۳	رفتار جوانمردانه را در محیط‌های ورزشی رواج می‌دهم.
۴	کردار ورزشی من بر مبنای گذشت و فداکاری است.
۵	در هر شرایطی احترام به مربی جزو ویژگی‌های من است.
۶	کمک به دیگران در محیط‌های ورزشی و در اجتماع از ویژگی‌های مهم یک ورزشکار است.
۷	عقیده دارم شهرت و ثروت سبب رشد اخلاقی ورزشکار می‌شود.
۸	در میادین ورزشی بر خشم خودم غلبه می‌کنم.
۹	هیجانات خود را در محیط‌های ورزشی کنترل می‌کنم.
۱۰	به تعهد فردی در میان گروه اهمیت می‌دهم.
۱۱	احترام به تماشاگران جزو اصول اخلاقی من است.
۱۲	به قوانین گروهی در ورزش احترام می‌گذارم.
۱۳	مطیع دستورهای کاپیتان تیم (نماینده مربی) در زمین بازی هستم.
۱۴	به قضاوت داور در زمین بازی احترام می‌گذارم.
۱۵	برای من ارزش بازی جوانمردانه بیشتر از بردن بازی است.

پس از انجام تحلیل عاملی از نوع اکتشافی، فاکتورهایی که مقدار بار عاملی بیشتر از یک را دارا بودند، به‌عنوان عامل در نظر گرفته شدند که در مجموع ۳ عامل پنهان در پرسشنامه به‌دست آمد (نمودار ۱).

نمودار ۱. نمودار سنگریزه کتیل (screen plot) در تعیین تعداد عوامل پنهان در پرسشنامه

جدول ۳. نتایج حاصل از ماتریس عاملی چرخش یافته واریماکس به منظور تعیین گویه‌های مرتبط با سه

عامل پنهان در پرسشنامه

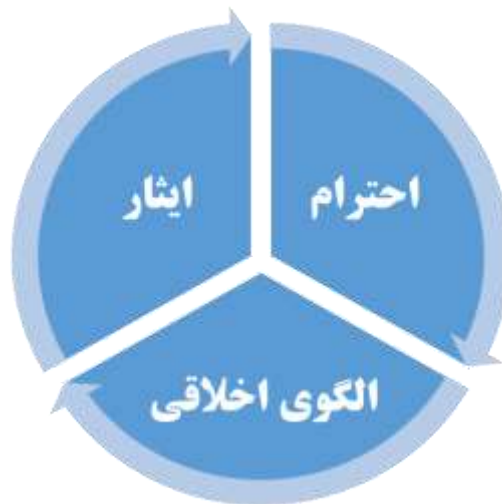
گویه	عامل اول احترام	عامل دوم تعهد اخلاقی	عامل سوم ایثار
۱		۰/۶۶۷	
۲		۰/۸۰۰	
۳		۰/۷۶۲	
۴		۰/۶۴۹	
۵	۰/۵۲۶		
۶		۰/۶۲۵	
۷		-۰/۶۸۲	
۸	۰/۵۲۵		
۹		-۰/۲۸۰	
۱۰	-۰/۷۰۶		
۱۱	-۰/۸۱۴		
۱۲	-۰/۷۵۲		
۱۳	-۰/۶۹۶		
۱۴	-۰/۶۹۴		
۱۵	-۰/۶۲۸		

نتایج تحلیل عاملی به این روش نشان داد که گویه‌های ۵، ۸ و ۱۰ تا ۱۵ بیشترین همبستگی را با عامل اول یعنی احترام، گویه‌های ۱ تا ۴، بیشترین همبستگی را با عامل دوم یعنی الگوی اخلاقی و گویه‌های ۶، ۷ و ۹ بیشترین همبستگی را با عامل سوم یعنی ایثار، دارا بودند.

بحث و نتیجه‌گیری

در این تحقیق با توجه به توزیع و جمع‌آوری داده‌ها در بین دانشجویان، پرسشنامه‌ای روا و پایا در زمینه نزاکت ورزشی تهیه شد تا در مطالعات آینده با استفاده از این پرسشنامه پژوهش‌های بیشتری صورت پذیرد. پرسشنامه طراحی شده دارای ۱۵ گویه در مورد مفهوم نزاکت ورزشی است. طبق آزمون تحلیل عاملی، در مجموع ۱۵ گویه در ۳ حیطه زیر قرار گرفتند:

نمودار ۲. ابعاد سه‌گانه نزاکت ورزشی

جدول ۴ مفهوم نزاکت ورزشی، ابعاد سه‌گانه آن و گویه‌های هر بُعد را نشان می‌دهد.

جدول ۴. مفهوم، ابعاد و گویه‌های نزاکت ورزشی

مفهوم	ابعاد	گویه‌ها
نزاکت ورزشی	احترام	در هر شرایطی احترام به مربی جزو ویژگی‌های من است.
		در میداين ورزشی بر خشم خودم غلبه می‌کنم.
		به تعهد فردی در میان گروه اهمیت می‌دهم.
	الگوی اخلاقی	احترام به تماشاگران جزو اصول اخلاقی من است.
		به قوانین گروهی در ورزش احترام می‌گذارم.
		مطیع دستورات کاپیتان تیم (نماینده مربی) در زمین بازی هستم.
		برای من ارزش بازی جوانمردانه بیشتر از بردن بازی است.
		به دیدگاه‌های دیگران در محیط‌های ورزشی اهمیت می‌دهم.
		به لحاظ رفتار ورزشی تلاش می‌کنم الگوی اخلاقی باشم.

رفتار جوانمردانه را در محیط‌های ورزشی رواج می‌دهم.	
کردار ورزشی من بر مبنای گذشت و فداکاری است.	
کمک به دیگران در محیط‌های ورزشی و در اجتماع از ویژگی‌های مهم یک ورزشکار است.	
عقیده دارم شهرت و ثروت سبب رشد اخلاقی ورزشکار می‌شود.	ایثار
هیجانات خود را در محیط‌های ورزشی کنترل می‌کنم.	

در ابتدای پرسشنامه سؤالاتی زمینه‌ای مانند جنسیت، سن، رشته تحصیلی، وضعیت تأهل، وضعیت اشتغال، سؤالات مربوط به پیشرفت تحصیلی، محل سکونت، محل تولد، طبقه اجتماعی و زبان مادری گنجانده شد. با توجه به جدید بودن مفهوم نزاکت ورزشی و تفاوت‌های آن براساس تعریف با اخلاق و منش در ورزش، تحقیقات اندکی در این مورد وجود دارد. از این‌رو در ابتدا با در نظر گرفتن ابعاد مختلف، به تحلیل اکتشافی اقدام شد.

با این تفسیر، این پرسشنامه با توجه به پژوهش‌های موضوعی و استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی، به سه عامل احترام، الگوی اخلاقی و ایثار تقسیم شد. دلیل نامگذاری این عوامل این بود که اجرا، ادامه و پایان یک رویداد ورزشی با رضایت و آرامش همه عوامل آن امکان‌پذیر است. احترام به مربی، قوانین و مقررات مربوط، داور، کاپیتان تیم، هم‌تیمی‌ها، بازیکن تیم مقابل و تماشاگران، از صفات و اجزای این رویدادهاست. صفت احترام در همه گویه‌های این بعد به صورت مشترک دیده می‌شود. این موضوع، دلیل اصلی انتخاب این صفت برای این بعد است. از طرفی، آنچه از محتوای گویه‌های یک تا چهار برمی‌آید (که مبین بعد دوم هستند)، این است که عملکردهای ورزشی مبتنی بر معیارهای ارزشی و سلوک جوانمردانه، تضمین‌کننده نزاکت و رفتار ورزشی مطلوب میادین ورزشی است. به همین دلیل نیز صفت الگوی اخلاقی برای این بعد در نظر گرفته شد. همچنین محتوای گویه‌های ۵، ۶ و ۹ بیانگر گذشت، کنترل نفس، و فداکاری در حین اجرا و عملکردهای ورزشی در رویدادها و میادین ورزشی است که همین امر نیز استفاده از کلمه وزین ایثار را به عنوان نماینده این بعد، امکان‌پذیر می‌سازد. دلیل دیگری که این اسامی برای ابعاد نزاکت ورزشی برگزیده شدند، نظرخواهی از استادان و فرهیختگان در رشته‌های تربیت بدنی، روان‌شناسی و جامعه‌شناسی بود، که با در نظر گرفتن مفهوم گویه‌ها و چارچوب موضوعی و تعریف نزاکت ورزشی در نهایت این ابعاد برای این مفهوم در نظر گرفته شد. نزاکت ورزشی مفهومی جدید است که با در نظر گرفتن همه خلأها در روابط ورزشی و اجتماعی تدوین شد، از این‌رو با وجود این خلأها نیاز به پژوهش‌های بیشتری

احساس می‌شود. حاصل و نتایج این پژوهش‌ها می‌تواند در آموزش و پرورش، دانشگاه‌ها و تمامی محیط‌های ورزشی، سازمانی، نظامی و ... استفاده شود. در روند اجرایی این پژوهش‌ها، می‌توان از قابلیت‌های موجود در این پرسشنامه بهره برد و در بهتر و کامل‌تر شدن این مفهوم همچنان کوشید و نتایج بهتری به دست آورد.

با توجه به یافته‌های پژوهش در خصوص طرح تحقیق و به دست آمدن سه بعد احترام، الگوی اخلاقی و ایثار و با توجه به نظر پاسخگویان می‌توان گفت که احترام به مربی و نهادینه کردن آن طی مراحل آموزش از سنین پایه تا سنین ورود به مجامع قهرمانی و همچنین غلبه بر خشم و کنترل خود و ارتقای حس شکیبایی و سعه صدر و متعهد بودن بازیکنان و تربیت از نظر عملکرد ورزشی در میان گروه، حین انجام تمرینات فصل مسابقات، ضمن احترام به تماشاگران و طرفداران و پایبندی و احترام به قوانین و مقررات گروهی و پیروی و به کار بستن دستورهای کاپیتان یا نماینده تیم که در واقع نماینده مربی تیم در حین اجرای ورزشی یا مسابقات است و همچنین پرورش این نگرش که بازی جوانمردانه، از برنده شدن در بازی‌ها ارزشمندتر است، در مجموع می‌تواند بعد احترام در فرایند رفتار و نزاکت ورزشی را در میداین ورزشی و زمین‌های بازی پرورش دهد و ارتقا بخشد. بعد الگوی اخلاقی بیان‌کننده درک و پذیرش دیدگاه‌های دیگران در محیط‌های ورزشی بسیار قابل اهمیت است و بازیکنان با عنایت به اینکه گروه مرجع در جامعه محسوب می‌شوند، باید تلاش کنند خود به لحاظ رفتار و نزاکت ورزشی الگو و نمونه اخلاقی باشند تا بتوانند از این طریق رفتار جوانمردانه را در محیط‌های ورزشی حمایت کنند و بسط و گسترش دهند و متعاقب آن فضیلت‌های اخلاقی را در رفتارهای ورزشی خود در میداین ورزشی ترویج دهند. در بعد ایثار می‌توان گفت که کمک به دیگران در محیط‌های ورزشی و همچنین در جامعه از طرف یک ورزشکار باید مدنظر قرار گیرد و از ویژگی‌های مهم رفتاری وی در محیط‌های ورزشی باشد. باور داشته باشد که ثروت و شهرت صرفاً نمی‌تواند سبب رشد اخلاقی در ورزشکار شود. همچنین ورزشکاران باید همیشه تلاش کنند، هیجانات، تنش‌ها و استرس‌های خود را در محیط‌های ورزشی چه در برخوردهای فیزیکی با حریفان و بازیکنان تیم مقابل و تشویق‌ها و احیاناً شعارهای تند، بی‌ادبانه و منفی تماشاگران و همچنین قضاوت داوران که از نظر او ناجوانمردانه یا غلط است، کنترل کنند تا بتوانند صفت ایثارگری در محیط‌های ورزشی را حفظ کنند.

این یافته‌ها با نتایج ندایی و خلیل علوی (۱۳۹۰) و بوذرجمهری و همکاران (۲۰۱۲) که هر کدام به‌نوعی به جایگاه تأثیرگذاری احترام به ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی به‌عنوان یکی از مؤلفه‌های بارز

اخلاق حرفه‌ای تأکید کرده‌اند، همسوست. این یافته‌ها با نتایج پژوهش جعفرلو و قربانی (۱۳۹۶) که در زمینه توسعه الگوی ارزش‌های اخلاقی در بین دانشجویان، اقدام کردند، همخوانی دارد. این نتایج با یافته‌ها و نتایج تحقیقات مجسکین^۱ و همکاران (۲۰۱۱)، پری^۲ (۲۰۰۶)، بیندر^۳ (۲۰۰۵) و گسمن^۴ (۲۰۱۰) که در زمینه ارزش‌های اخلاقی، ورزش و المپیک را با ادغام در درس و دانشگاه‌ها مؤثر می‌دانند، همسوست. در ادامه، نتایج پژوهش‌های پورسلطانی زرنندی و همکاران (۱۳۹۶) در مورد بی‌تعهدی اخلاقی در ورزش و همچنین، یافته‌های فراهانی و ایرجی نقندر (۱۳۹۵) در مبحث اخلاق حرفه‌ای مربیان ورزشی که نشان دادند نتایج جهت‌گیری‌های اخلاقی تا چه اندازه می‌تواند برای ارزیابی اخلاق در میان دانشجویان ورزشکار به کار رود، با نتایج پژوهش حاضر همسو و همراستاست. امید است جامعه علمی با رویکرد گفتمان نقد و نقادی، توصیه‌های لازم برای کاستن کاستی‌های این پژوهش را به نگارندگان ارائه کند.

منابع و مأخذ

1. Eydi, Hosain,. Shabani Moghadam, Keyvan,. Amiri, Jahan (2016). Standardization of professional ethics questionnaire of Sporting coaches. Applied Research of Sport Management. Vol.1, no.1, Summer 2016. (In persian).
2. Poursoltani Zarandi, Hossein; Qare, Mohammad Ali; Mousavi Rad, Seyedeh Tahereh (2017). Determining the validity and reliability of the ethical non-commitment questionnaire in sports. Journal of Human Resource Management in Sports. Summer 2017 / Year 4 / Number 2 / Pages 219-229. (In persian).
3. Langlois L, Lapointe C. (2007). "Ethical leadership in Canadian school organizations", London, Educational Managers Administration and Leadership;35(2):247-260.
4. Mohammadkhani, Mehrangiz, Balali, Ismail, Mohammadi, Akram. (2013). The effect of organizational factors on the level of work ethic among government employees (case of Khansar city). Applied Sociology, 24 (2), 143-164. (In persian).
5. Farahani, Abolfazl; Irji Naqandar, Ramin (2016). Determining the validity and reliability of the Ethical Orientation Questionnaire in student-athletes. Sports Management - August and September 2016. Volume 8, Number 3, pp: 407-420. (In persian).
6. Qare, Mohammad., Ali Shaji, Reza (2012). Assessing the decision-making ability of physical education students in difficult moral situations. Sports Management Studies (Research in Sports Science). Fall 2012, Volume 4, Number 15; From page 31 to page 45. (In persian).

-
1. Majauskienė
  2. Parry
  3. Binder
  4. Gessman

7. Nedaei, Tahereh; Alavi, Khalil (2008). Exercise ethics with fair game approach. *Theological Philosophical Research*. Volume 10, Issue 2 (38), pp. 187-220. (In persian).
8. Lemyre, PN., Roberts, GC., & Ommundsen, Y., (2002). Achievement goal orientations, perceived ability, and sportspersonship in Youth Soccer. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(2), 120-136.
9. Kavussanu, M., Roberts, GC., (2001). Moral functioning in sport: An achievement goal perspective. *Journal of sport and Exercise psychology*, 23(1), 37-54.
10. Razzaghi, Mohammad Ebrahim, Mehrabi, Ghasem; Jalali Farahani, Majid (2014). Analysis of demographic factors related to the nature of the athletic wrestlers and hero. *Organizational Behavior Management in Sport Studies*. Volume 2, Number 5, Spring. P. 72-65. (In persian).
11. Schneider, a, (1999). "5th IOC world Congress on sport sciences with the annual conference of science and medicine in sport", Ethics symposium, University of Western Ontario, Canada. P. 37-39.
12. Stivens, Tim. (1997) "Ethical Behavior in sport", sportsmanship Need and some Solutions, University of Leeds. P. 17-23.
13. Cameron, D. (2001). *Working with Spoken Discourse*. SAGE. P. 114-118.
14. Coulthard, M. (2013). *Advances in Spoken Discourse Analysis*. Routledge. P. 265-290.
15. Goffman, E. (2005). *Interaction Ritual: Essays in Face to Face Behavior*. Routledge. P. 312-333.
16. Cowan, B. R., Pantidi, N., Coyle, D., Morrissey, K., Clarke, P., Al-Shehri, S., ... Bandeira, N. (2017). 'What can i help you with?': infrequent users' experiences of intelligent personal assistants (pp. 1-12). ACM Press. <https://doi.org/10.1145/3098279.3098539>.
17. Siddiq Orei, Gholamreza; Farzaneh, Ahmad; Bagheri, Mahdih and Mohammadi, Seyedeh Shiva (1398), *Fundamentals of Sociology, Basic Concepts and Transitions*, Qom: Research Institute and University. (In persian).
18. Hooman, Heidar Ali (2012). *The basics of research in behavioral sciences (research foundations)*. Tehran: Parsa Publications. P. 49-59. (In persian).
19. Kerlinger, Fred N (2018). *The Basics of Research in Behavioral Sciences, Volume 2*, Translation by Hasan Pasha Sharifi. Tehran: Avaye noor Publications. P. 279-312. (in Persian).
20. Bouzarjomehr, F., Mansourian, M., Harandi, Y. (2012). Assessment of Professional Ethics of Medical Sciences Faculty Members from Viewpoint of Yazd University Students, *Journal of Medical Education Development Center*, 8, 44-52. (In persian).
21. Jafarloo, Hamid Reza; Ghorbani, Mohammad Hussein (2017). Qualitative Analysis of the Dissemination of Ethical Values of Sport among Students: Studies Based on Data. *Sports Management*, Winter 2017. Volume 9, Number 4, pp. 635-648. (In persian).
22. Majauskienė D, Šukys S, Lisinskienė A. Spread of knowledge on olympism in school applying the integrated programme of olympic education. *LKKA*. 2011:42.
23. Parry J. Sport and Olympism: Universals and multiculturalism. *Journal of the Philosophy of Sport*. 2006 Oct 1;33(2):188-204 .

-
24. Binder D. Teaching Olympism in schools: Olympic education as a focus on values education. International Chair in Olympism Lecture, Centre for Olympic Studies (Spain: Autonomous University of Barcelona, 2005). 2005;5.
  25. Gessman, R. "Olympic education, fair play and their practice in schools". The Official Publication of the European Fair Play Movement Academic Supplement, 2010; 8, 2. 23-29.

Standardization of sports politeness questionnaire among students (Case study: Golestan University students)

Sina Peighambari¹ - Jalal Karimi^{2*} - Gholamreza Khoshfar³

1. Department of Psychology, Sari Branch, Islamic Azad University, Sari, Iran 2. Golestan university, faculty of human and social science, department of physical educations and sport sciences, Gorgan, Iran 3. Associate Professor Golestan University, Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Sociology and Communication, Gorgan, Iran

(Received: 23/09/2019; Accepted: 21/10/2020)

Abstract

Objective: The main purpose of designing the sports politeness questionnaire is to convert the answers into data, which is an important part of the scientific research and its standardization for students. Politeness means accepting the feelings of others in order to deal with them appropriately. It also includes behavior in an appropriate manner and considering its aspects in individual social relationships. By increasing the level of sports politeness among athletes in society, it is possible to prevent cultural and moral degeneration among different groups, especially children, teenagers and youth. **Methodology:** The statistical population was students of Golestan University (3951), of which 384 were selected (Krejcie & Morgan table) and the proportional stratified random sampling method was used to select the samples. The reliability of the questionnaire was confirmed by using Cronbach's alpha coefficient test (0.84) and the Split-half test (0.78). Content validity is 0.99 based on the agreement coefficient. **Result:** As a result, using exploratory factor analysis technique; Three factors of respect, moral model and self-sacrifice were identified as the main dimensions of the concept of sports propriety. **Conclusion:** The Sports politeness Questionnaire is a reliable and valid scale that can be used to assess the level of sports politeness among students and show valid results. It is Suggested that future research use this questionnaire in different sample and fields.

Keywords

Moral model, Respect, Sports politeness, Self-sacrifice, Students.

---

* Corresponding Author: Email: j.karimi@gu.ac.ir ; Tel: +989113715716